

Tajemní obyvatelé vrcholků Alp

Obec Triesenberg

Walserové, pro některé možná povědomá skupina z doslechu či vyprávění, pro někoho naprosto neprobádaná etnická menšina. Informací o nich bohužel nenajdeme příliš. Při zkoumání této národnosti však zjistíme, že nenápadní obyvatelé alpských vesniček mají ať už ze své historie, folkloru nebo kultury opravdu co nabídnout.

Walserové (nebo také Walseři), jsou potomci německých (alemanických) kolonistů pocházejících z Horního Wallisu. Usadili se v období 13. až 15. století ve vysokohorských alpských oblastech Švýcarska, v kantonech Wallis, Graubünden, zčásti Ticino, s přesahy do severní Itálie (severní Piemont, Aosta), Lichtenštejnska a západního cípu Rakouska (Vorarlberg, Tyroly). Ve svých nových sídlech byli v tehdejším feudálním systému nadáni řadou práv a svobod.

Život v horách

Neví se s jistotou, z jakého důvodu tato migrace vznikla. Hovoří se o přelidnění v Horním Wallisu, ale také o možných změnách klimatických podmínek, hledání nové zemědělské půdy, přírodních katastrofách, nebo například moru. Dokumenty, které by potvrdily některou z těchto teorií, bohužel chybí.

Ze samotné historie je známo, že Walseři upřednostňovali ke svému životu výšiny. Důvodem toho byla hlavně možnost obživy. V nížinách totiž nebyl dostatek půdy pro zemědělství a materiálu k výrobě dřevěných potřeb. To znamenalo jediné, přecházet hory a hledat vhodné místo k žití. Ovšem život v horách nebyl jistě žádný med, ačkoli krása okolní přírody leccos kompenzovala. Walserové se ob-

Obec Juppa ve Švýcarsku

divuhodně extrémním životním podmínkám přizpůsobili a okolní prostředí si naklonili na svou stranu.

Walserové se dosud vyznačují osobitou tradiční materiální a duchovní kulturou, zejména ve spojitosti s alpským hospodařením. Po staletí se vyvíjely jejich dovednosti v oborech jako je řezbářství, truhlářství, sochařství, kovářství, práce s keramikou a se sklem. Walserové byli také zruční ve vyšívání, krajkářství a v dalších podobných technikách zdobení textilu. Zmíněné dovednosti se předávaly z generace na generaci a i v současné době, ve které hrají prim zejména nové technologie, žijí

výtvarníci, kteří pomocí tradičních technik vytváří nová díla.

Vlastní řeč

Nejvýraznějším prvkem etnické totožnosti Walsců je jejich vlastní dialekt. Jedná se o alemanštinu, která je velmi odlišná od klasické. Počet mluvčích čítá kolem 22 780 osob. Mezi Švýcary, Lichtenštejnci či Rakušany se nazývá „Walser German“, Italové jí říkají „Titch“ nebo „Töitschu“. Současné podoby walserského dialektu se značně liší – některé prvky toho původního, který se užíval v kantonu Wallis, vymizely. Důvodem může být přes sedm set let dlouhý nezávislý vývoj v daleko roztrou-

šených walserských koloniích, ve kterých na původní jazyk začaly působit vlivy románských či jiných německých dialektů.

Formy dialektu se liší nejen podle regionů, ale i podle horských vesnic, které byly vždy značně izolované. Liší se i míra uchvalosti jazyka. Dialekt je převážně používán v rodinách a na pravidelných sešlostech. Kvůli snižujícímu se počtu walserského obyvatelstva se ale toto nářečí podaří zaslechnout v lichtenštejnských a švýcarských vesničkách jen málokdy.

Právě za záchranu dialektu bojuje mnoho spolků a organizací, které se snaží o podporu walserské kultury. Tyto spolky působí nejen v rámci jednoho kraje či státu, ale i mezinárodně. Finance na svůj chod získávají často od orgánů samotných krajů či z fondů Evropské unie. Díky těmto snahám se lze dialekt

Walserský dialekt se poprvé objevuje ve 13. století v oblasti Wallis a jak už bylo zmíněno, patří do alemanštiny skupiny jazyků. Ty se dělí na dolní alemanštinu, kam patří například švábština, bodamská, basilejská a hornorýnská alemanština (její variantou je i alsasština), či aleman coloniero, který je používán ve městě Colonia Tovar ve Venezuele. Druhou skupinou je horní alemanština, kam spolu s jižní vorarlberštinou patří většina dialektů švýcarské němčiny, a jako třetí stojí nejvyšší alemanština, kam spadá walliščina (dialekt švýcarského kantonu Wallis).